

08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המאייר לארץ | גליון 257

פרשת נצבים | ראש השנה - שער הכניסה לשנה החדשה

מסי לרות אל הנפש

שביבי אור מתורתו האדירה והנדירה
של הצדיק רבינו יורם מיכאל אברג'ל זיע"א
ערוך על פי שיעוריו של בנו ממושיך דרכו ואורו
הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

מסילות אל הנפש

תוכן העניינים

- 1 ספרי חיים פתוחים
- 3 כותבנו בספר חיים
- 5 חרדת הדין של אבותינו!
- 6 מחוברים למציאות
- 8 לאן זה נעלם?
- 9 אתם נצבים היום כולכם
- 10 מי יכול לתאר ולשער
- 17 הלילה האחרון - ליל זכור ברית
- 19 ומברח ומנוס אליו
- 23 תשובה - כהרף עין
- 26 העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מוקדש לעילוי נשמת האיש היקר באדם משכים ומעריב לבתי כנסיות, רחום ומוקיר רבנו ר' יעקב הכהן בן נמורה ז"ל רוח ה' תנוחו בנן עדן וימליץ טובה ורכיבה על רעייתו, בניו וב"ב היקרים, אמן.
הוקדש ע"י חתנו כפיר ויעל זטלאוי הי"ד

מוקדש לעילוי נשמת בן ציון בן לאה ז"ל נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ב ולהבריל להצלחה בנשמיית ורוחניות לדרך דוד הי"ד ולכל משפ' מזרחי הי"ד

הזמינו לבית או לעסק קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המוא"ר לארץ

התנסות והפצת ספרי מורינו וריבנו הרב יורם מיכאל אברג'ל זצ"ל

8771301 ת.ד. 345 נתיבות 08-37-40-200

office@h-l.org.il

www.hameir-laarets.org.il

08-649-9859 קו 'המאיר לארץ'

08-37-40-200

077-223-1130

המאיר לארץ

054-26-380-26 לקבלת 'דגש של אור'

ע"ר 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

פרשת נצבים - ראש השנה

ספרי חיים פתוחים...

על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה?! וכך פירוש דבריו:

מלאכי השרת פנו לבורא עולם ושאלו אותו: הרי בכל יום טוב עם ישראל אומרים לפניך הלל, ואם כן מדוע בראש השנה הם לא אומרים?

והקב"ה השיב להם: ראש השנה הוא יום הדין, וביום הזה דנים את האדם מה יהיה עמו בשנה הבאה. אם יזכה בדין - יכתב בספר החיים, ואם חלילה יתחייב - יכתב בספר המתים. ואם כן איך אפשר שביום הדין כאשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו יאמרו עם ישראל שירה?

ראש השנה הוא זמן של הכנעת הלב ולא זמן של שירה.

ובאמת, על האדם לדעת שכל עתידו תלוי ביום הזה של ראש השנה, וכדברי רש"י הקדוש (שם ח. ד"ה רב נחמן בר יצחק): **'שהקדוש ברוך הוא דן בתשרי את כל באי העולם, כל הקורות אותם עד תשרי הבא.'**

אנו במדרגה הנמוכה שלנו אין אנו יודעים מה קורה בשמים ממעל. אך ישנם יהודים שזכו ל'אזן' את חלק הרגש שבהם כפי רצונו יתברך, וכן זכו ללמוד תורה מתוך טהרה, קדושה ומסירות נפש...

עד שזכו, וברבות הימים, כל אברי גופם הזדככו בתכלית! והקב"ה גילה להם את אמיתת מציאותו... - באזניהם שמעו כרוזים של מעלה (וכמו שאמר דוד המלך על עצמו: "אֲזַנִּים כְּרִיתָ לִּי" (תהלים מ, ז)), וכן זכו לצפות בעיניהם בכל חדרי המרכבה (והתנ"ך מלא בזה) וכו'...

ואחד מאותם יהודים קדושים ומופלאים שזכו לכך היה האמורא הקדוש רבי אבהו... והוא הקדוש שיתף אותנו במה ששמע בעולמות העליונים, וכך הוא אמר (ראש השנה לב):

'אמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבנו של עולם! מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכיפורים? אמר להם: אפשר מלך יושב

ותמנה ותפקוד נפש כל חי. ותחתוך קצבה לכל בריותיך. ותכתוב את גזר דינם.

בראש השנה יכתבון. וביום צום כיפור יחתמו¹. כמה יעברון. וכמה יבראון. מי יחיה. ומי ימות. מי בקיצו. ומי לא בקיצו. מי במים. ומי באש. מי בחרב. ומי בחיה. מי ברעב. ומי בצמא. מי ברעש. ומי במגפה. מי בחניקה ומי בסקילה. מי ינוח. ומי ינוע. מי ישקוט ומי יטרף. מי ישליו. ומי יתייסר. מי יעני. ומי יעשיר. מי ישפל. ומי ירום².

ומכיון שביום הדין מתגלית היראה בלבבות, אי אפשר לומר שירה.

והנה בשעה שלמד הרמב"ם את דברי הגמרא הללו, הוא לא הסתפק

וכן נאמר בפיוט 'ונתנה תוקף':

'ונתנה תוקף קדושת היום. כי הוא נורא ואיום. ובו תנשא מלכותך. ויכון בחסד כסאך. ותשב עליו באמת.

אמת כי אתה הוא דיין ומוכיח ויודע ועד. וכותב וחותר. ותזכור כל הנשכחות. ותפתח את ספר הזכרונות. ומאליו יקרא. וחותרם יד כל אדם בו. ובשופר גדול יתקע. וקול דממה דקה ישמע. ומלאכים יחפזון. וחיל ורעדה יאחזון. ויאמרו הנה יום הדין. לפקוד על צבא מרום בדין. כי לא יזכו בעיניך בדין. וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון.

חזן כבקרת רועה עדרו. מעביר צאנו תחת שבתו. כן תעביר ותספור

מעין החכמה

2. סיפר הגה"צ המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א, וז"ל:

איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיר הקודש ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל, ר' יוסף לצד יראת שמים שלו היה גם עשיר גדול, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז שְׁשָׁלוֹת נפשו לא פסקה בכ הוא זה, באחד הימים פגש בו הגה"ק ה'ברכת אברהם' שהיה דר בטבריה והנה ר' יוסף הגיע לטבריה ועיר מולדתו... וישאלהו הרבי כיצד היו בך כחות

1. בחור ישיבה אחד הגיע למרפאה בחודש אב, וביקש להיכנס לרופא.

'דוקטור, יש לי כאב ראש נורא!'

שאל אותו הרופא: 'מתי זה התחיל?'

'מיום כיפור' - ענה הבחור.

והרופא אמר: רגע, כיפור זה, אם אני לא טועה, בתשרי, נכון? - תשרי, חשון, כסליו, טבת, שבט, אדר, ניסן, אייר, סיון, תמוז, אב?! - כואב לך הראש 11 חדשים ואתה בא רק עכשיו?'

'לא! הראש החל לכאוב לי אתמול' - השיב הבחור - רק הגזירה על חוליי נחרצה ביום כיפור...'

מסילות אל הנפש

פרשת נצבים - ראש השנה - כותבנו בספר חיים

**ותשובה ותחנונים ובקשת כפרה
וסליחה, ובכל אלו העניינים אינו הגון
השחוק והשמחה.**

והמילים הללו: 'ומברח מנוס אליו'
דורשות הסבר...

אך קודם לכך נכתוב עוד כמה מילים...

בביאור הזה והוסיף עוד כמה מילים.
ונביא את לשונו:³

**'לפי שלא היו קורין הלל לא בראש
השנה ולא ביום הכיפורים, לפי
שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא
מהשם ויראה ממנו, ומברח ומנוס אליו,**

כותבנו בספר חיים

**בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו
כבני מרון, שנאמר: "היוצר יחד לבם
המבין אל כל מעשיהם"** (תהלים לג, טו).

אולם הנידון העיקרי ביותר ביום הדין,
אשר עליו צריך לתת את הדעת
יותר מכל, הוא עצם החיים. וכן משמע
מדברי הגמרא (ראש השנה טז): האומרת

בשיחה שמסר אבא מארי עטר רבינו
יורם מיכאל אברג'יל זיע"א אמר כך:⁴

יום ראש השנה הקדוש הינו יום הדין
הגדול אשר בו נידון כל אחד ואחד,
ונגזר עליו על כל מה שיהיה עמו במשך
כל השנה הבאה בכל תחומי החיים לפרטי
פרטים, וכדברי המשנה (ראש השנה טז):

מעין החכמה

שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגה"ק רבי חיים
שמואלביץ זיע"א ואמר וכי חושבים אתם
שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי
הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל
אדם בתוככי המחזור של ראש השנה... (שם
הצטן כי תפלתו היתה בקרירות)...

אין הכוונה לייאש אותנו, אלא אדרבה, הבה
נרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה,
ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל
צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד
ירדפנו כל הימים.

הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה
במצב כזה שהכל תלוי ועומד ולהגיע לטבריה?

ענה ר' יוסף ואמר: **'היריד' שלי הוא בראש
השנה...**

כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו
לאדם, אבל במשך השנה אין בזה
אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בראש השנה, ואם
כן זה כבר לא ביד... מאז היה הברכת
אברהם חוזר הרבה על דבריו אלו, **'היריד'
שלי הוא בראש השנה'...**

ונספר עוד:

3. רמב"ם פירוש המשניות (ראש השנה פ"ד מ"ח).

4. אמרי נועם - מועדים (ראש השנה - מאמר ג).

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר
לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד

איכותם של החיים - שונה הדבר בימינו אלה, וככל שנוקפות השנים ומתקרבים אנו לגאולה ועינינו רואות עד כמה תהליך זה מלווה בחבלי משיח לא פשוטים כלל, בבחינת מה שאמרו חז"ל (סוטה מט.): 'בכל יום ויום מרובה קללתו משל חברו', הולכת ומתחזקת בלב ההבנה והתחושה שבאמת אין לנו לבקש מאומה מלבד חיים, ולואי ונזכה להם, ועל השאר כבר לא מדברים.

לכן כל מי שהוא בר מזל וזכה שהקב"ה נתן לו במתנה עוד יום של חיים, ומכל שכן שבוע או חודש או שנה נוספים של חיים - גם אם פרנסתו קשה, בריאותו רופפת, השלום בית רעוע, לא קל לו עם הילדים וכו' וכו' - עליו להיות שמח ומאושר ללא קץ וגבול, והיתה לו נפשו לשלל, ומחוייב הוא להודות לה' יומם ולילה על כך, ופשיטא שאסור לו להתעצב ולהתאונן על הא ועל דא, בבחינת מה שנאמר: "מה יתאונן אדם חי" (איכה ג, לט), ופירש רש"י (קידושין פ: ד"ה מה יתאונן אדם חי): **'למה יתאונן אדם חי - למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו, אחר כל החסד שאני עושה עמו שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה.'**

וזו לשון קדשו של הגאון הגדול, ראש הישיבה המופלא רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר כט - אושר החיים) בענין זה:

בנוגע לדין של ראש השנה, 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה: אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה. בינוניים תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכיפורים, זכו, נכתבין לחיים, לא זכו, נכתבין למיתה'. משמע שעיקר הכתיבה והחתימה היא - חיים.

וכן בתוספות המיוחדות שהוסיפו רבותינו הגאונים לאומרם בתפילות העמידה של כל עשרת ימי התשובה שמראש השנה ועד ליום הכיפורים, עיקר הדגש הוא על בקשת עצם החיים - 'זוכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כותבנו בספר חיים למענך אלקים חיים', 'מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו ברחמים לחיים'.

ואמנם בהמשך אנו מבקשים גם על איכותם של החיים - 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך', 'ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזירות טובות ניזכר וניכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ושלום' - אולם זהו רק כדבר טפל בלבד, אך עיקר העיקרים הוא בקשת עצם החיים.

ובעוד שבשנים עברו יתכן והיה נדמה לאדם שאת עצם החיים פשיטא שהוא יקבל, וכל שיש לו להתפלל זהו על

פרשת נצבים - ראש השנה - חרדת הדין של אבותינו!

כיסורי איוב, כאין ואפס יחשבו לעומת הרגשת האושר של עצם החיים'.

על כן צריכים אנו לכונן היטב בתפילותינו שנזכה שה' יתן לנו את מתנת החיים, ושיהיו חיים כמה שיותר ארוכים, כי כל זמן שאדם חי, גם אם הוא עובר קשיים רבים, עליו לשמוח מאוד ולקוות לה', כי הקב"ה יכול ברגע אחד להפוך את כל חייו למתוקים מדבש, כמו שאמר הגה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (השתפכות הנפש - אות עו): **'יש ענין שנתהפך הכל לטובה'...** עיי"ש עוד ב'אמרי נועם' באורך.

ונעצור לרגע מההשכלה ונביא מעשים...

'אחר החסד שמקבל האדם מאת הבורא, והוא החיים, איך יתרעם על כל הקורות הבאים עליו. משל לאדם שזכה בזכיה הגדולה בגורל, ובאותה שעה ממש נשברה כדו או חביתו, האם חש הוא בצער המועט בשעת השמחה הגדולה?! הרי האושר שנפל בחלקו בולע ומבטל כל רגשי צער קטנוניים הבאים על האדם בחיי היום יום.

וכך על האדם להרגיש בחסד הקב"ה שנותן לו חיים. שמחתו ואושרו צריכים להיות לאין קץ ושיעור עד שלא יחוש ולא ירגיש בכל הקורות הבאים עליו. ואפילו יסורים גדולים ועצומים

חרדת הדין של אבותינו!

אימת שראתה אותי משתובב בימי ילדותי בחודש אלול!!! היא לא יכלה להבין, כיצד איני רועד בימים הנוראים?

וטענה בפיה לאמר: הלא אפילו הדגים שבים רועדים בחודש אלול, ואיך אתה משתובב ולא רועד? כך היתה טוענת אפילו לפעוטים שלא הגיעו לכלל הבנה!

וזכרני שראיתי את הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל בשעה שאמר בסליחות 'זוחלים ורועדים מיום בואך', החויר כסיד מפחד ורעד אחז בכל גופו,

בשיחה שמסר הגה"צ רבי שלום שבדרון זיע"א, תיאר את חרדת הדין שהיה לאבותינו בדורות הקודמים, וכך הוא אמר:⁵

הלא אבותינו סיפרו לנו, גם אנו בעינינו ראינו, אף בעלי בתים פשוטים בדור הקודם עד כמה פחדו ורעדו מיום הדין - וקל וחומר המורמים מעם...

עוד מהדהדות באזני זעקותיה של אמי ע"ה, אשר יצאו מקירות לבה ספוגים ביראת שמים ובאימת הדין, כל

מעין החכמה

5. קול דודי (עמוד כד).

ממתפללי בתי נייטין, איך היה הגר"י בלאזר זצ"ל עולה בשבת מברכין אלול, ומכריז: 'אנו מקבלים על עצמנו את האלול הקדוש שלך!' והיו האנשים גועים בבכי, ונחל דמעה היה נראה בבית הכנסת. ולא זו בלבד - אלא שהיו אף אנשים שהיו מתעלפים מיראה ואימת הדין!⁶

ושמעתי מתלמיד ישיבת מיר, ששמע מאחד הלומדים בישיבה, שהוא הבין עד כמה גדול פחד יום הדין אצל אביו, כשתיאר לו את הפחדים שהיו במלחמת יפן ורוסיה, ובתוך תיאורו תיאר לו איך שהפצצות שרקו מכל עבר והיו רגעים שהפחד היה כל כך גדול כמו הפחד שיש בתפילת נעילה! זו היתה הדוגמה שהביא אותו אב ככדי להמחיש את הפחד הנורא הלזה! זה היה הפחד הגדול ביותר שהכיר! אלו היו המושגים זו היתה ההרגשה בדורות הקודמים...

ופעם כשאמר: 'בושתי ונכלמתי אלקי להרים פני אליך', ראיתי פניו שהסמיקו מבושה, אזיל חיורא ואתי סומקא!

ופעם אחת נזדמן לי לראות את מורי ורבי הגאון רבי יהודה ליב חסמן זיע"א בעת שאכל סעודה מפסקת בערב יום הכיפורים ובעוד שאנו אוכלים לתיאבון מפחד התענית וחושבים לשם מצות אכילת תשיעי, הרי שהרב חסמן אכל חלה ומרק ודמעות זולגות מעיניו טיפה אחר טיפה ונבלעות בצלחת המרק... בעודו טובל את החלה במרק היה נראה מרוב דמעותיו, כי אין צלחת מרק עם דמעות לפניו - רק צלחת דמעות עם מרק... וחרוטה בלבי הרגשת הפחד והאימה ברגעים האלו, כאילו כל הבית אומר פחד, אבן מקיר תזעק וכפס מעץ יעננה, פחד! פחד!!!

ועוד אני זוכר מימי נעורי - המשיך רבי שלום וסיפר - שסיפר לי אחד

מחוברים למציאות...

תלמידים בישיבת 'כפר חסידים', שבה היה איש האלקים הקדוש

בשיחה שמסר הגאון רבי מנחם שטין שליט"א, אמר כך:⁷

מעין החכמה

(שיח יצחק - אלול תשרי, עמוד נא, לגאון הרב יצחק ירוחם בורודיאנסקי).

7. הובאו דבריו ב'דורש טוב' - ראש השנה (עמוד שג).

6. העיד הגה"צ רבי זליג ראובן בנגיס זיע"א שבעיירתו בחו"ל כאשר בשבת מברכים בירכו החודש, נשמעו מעזרת נשים קריאות לעזרה במים להשיב נפש המתעלפות...

הדרך של ההפרשה היא כך: בעל העדר צריך לבנות פתח צר שדרכו יכולה לעבור בהמה אחת בלבד, והוא צריך למנות אותם: אחד, שנים, שלש... וכשמגיע העשירי הוא צריך למרוח עליו צבע אדום.

וכל בהמה שיש על גבה צבע אדום היא מעשר.

אחר כך הוא לוקח את הבהמה הזו לירושלים ומקריב אותה בתור קרבן, וזה הוא הנקרא קרבן מעשר בהמה - שוחטים אותה בבית המקדש ואוכלים את בשרה בתוך העיר העתיקה בין החומות.

'בואו נעקוב ונראה - המשיך רבי אליהו ואמר - מה עושה הבהמה אחרי

שבעל הבית מרח עליה את הצבע האדום כדי לסמן אותה מבין כולם, ולדעת שדוקא אותה צריך לקחת לירושלים לשחיטה, והנה נגלה שהיא רוקדת, 'מבסוטי'... הבהמה הזו מרגישה שהיא שונה מכולם, יש לה קישוט יחודי, היא קופצת וצוהלת.

והיא לא מבינה! היא לא מבינה שהמשמעות של הצבע האדום

הזה היא שחיטה בירושלים בעוד כמה ימים או שבועות! אילו היה לה קצת שכל - מה היתה עושה? היתה קופצת למים כדי להסיר את הצבע האדום. כך בעל הבית לא יזהה אותה, ולא יקחנה לשחיטה בירושלים.

רבי אליהו לופיאן זיע"א מנהל רוחני, סיפרו לי שבאחת השנים ניגשו אליו וביקשו ממנו שיאמר לפניהם דברי חיזוק והתעוררות לקראת ימי הדין.

אמר להם רבי אליהו: 'אין השעה כעת יפה לדרשות. זהו זמן של משפט, זמן של דין'...

אך התלמידים הוסיפו להפציר בו שיאמר להם, ורבי אליהו נענה להם.

רבי אליהו החל פשוט לנגן את 'ונתנה תוקף קדושת היום'... עד שהגיע למילים: 'מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה ותפקוד נפש כל חי, ותחתוך קצבה לכל בריותך, ותכתוב את גזר דינם'...

אני לא מבין - שאל רבי אליהו - למה מדמים את הבורא לרועה שמבקר את העדר שלו, 'כמו שהרועה מבקר ומונה את צאנו כך הקב"ה מבקר ומונה נפש כל חי', מה תורם כאן המשל? מה באה השוואה הזו לומר לנו?

אלא - המשיך רבי אליהו ואמר - אין הכוונה כאן לסתם רועה, אלא הכוונה בפיוט הזה לרועה הרוצה לקיים מצות מעשר בהמה.

התורה הקדושה צייתה אותנו להפריש מעשר מכל הבהמות שנולדו לנו באותה שנה (כפי המבואר ברמב"ם). והנה

פרשת נצבים - ראש השנה - לאן זה נעלם?

את הנולד!...! בואו נשטוף את הצבע האדום! אנחנו לא בהמות! והתיישב במקומו.⁸

אף אחד לא נשאר שם רגוע...

עשר דקות ישבו כולם מרותקים למקומותיהם ללא יכולת לזוז... ורק אז הצליחו לגשת לתפילת ערבית...⁹

אבל מה לעשות שהיא בהמה? אין לה שכל! היא עוד משויצה עם הסימן האדום הזה... ואז, כמובן מזהים אותה ולוקחים אותה לשחיטה בירושלים...

רבי אליהו נעצר לרגע, ודמעות חמות החלו לטפטף מעיניו: 'אנחנו הרי לא בהמות, אנחנו בעלי דעה! אנחנו רואים

לאן זה נעלם?

אילו ישבנו בשלוה, ללא סער וסופה וחמת המציק, אילו הפרנסה היתה מרווחת מכל צד והבריאות איתנה - אפשר היה להביץ מדוע אין כל כך פחד הדין.

עמד הגה"צ רבי שלום שבדרון זיע"א על מרגלות בימת הקודש ושאל: **מעולם** תמהתי, מדוע בדורנו נחלש כל כך הפחד מיום הדין.

מעין החכמה

שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. **אף** **אנו** **לעת** **עתה** **דופקים** **אנו** **בשערי** **רחמים** **בכסה** **ליום** **חגנו** **כי** **על** **כל** **ענייני** **האדם** **מעמדו** **ומצבו** **דנים** **בשמים** **ממעל** **מחדש**, **והכל** **מכוסה** **מאתנו** **ואין** **איש** **יודע** **מה** **יהא** **בדינו** **בשנה** **עתידה** **זו**, **ועל** **כן** **חלים** **זוחלים** **ורועדים** **מיום** **הדין** **הנורא**.

והגה"ק הרב אליהו דסלר זיע"א היה רגיל לומר: בשמים לא הייתי ולא ראיתי שם כיצד נראה שם יום הדין, אבל לדעת את הנעשה שם אדע בראותי את השנה שעברה כיצד עברה עלינו...

ולכן המשכיל יזדרז לנצל את יום הדין הגדול והנורא להטיב את מעשיו ואת כל מצבו ומעמדו לשנה הבאה עלינו לטובה.

8. **מסופר** על הגה"ק רבי שמחה זיסל זיע"א, 'הסבא' מקלם:

בפרוש ליל ראש השנה, כשכנס אליו השמש לקרוא לו לתפילת 'ערבית', תקפה אותו חרדה גדולה מאוד וברוב רטט ופחד מלמל: 'הנה כבר באה ההזמנה מבית המשפט להתייצב לדין... (שבת ומועד בחצרות צדיקים, חלק א - עמוד 172).

9. **כתב** הגה"צ המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א, ז"ל:

הרה"ק היישמח ישראל זיע"א ביאר את דברי הפייטן: 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה? כי לעולם יגדל הפחד מדבר

מסילות אל הנפש

פרשת נצבים - ראש השנה - אתם נצבים היום כולכם

הרי שהדברים חקוקים על לוח לבנו, ובכל זאת עוברים עלינו עשרת ימי תשובה בנחת, ואנו נרדמים כל לילה על מטנתנו בשלוה כבשאר ימות השנה, האין זאת פליאה וחידה? - למה? מדוע?

הבט וראה אנשים רבים אשר במשפחתם הקרובה או הרחוקה פגעה מדת הדין והינם תלויים על בלימה, יודעים הם כי יש בידם לשנות גזר דינם בראש השנה לכתובה וחתומה טובה, וכאשר מתפללים 'שלח רפואה שלימה' מורידים כנחל דמעה, שהינם יודעים ומאמינים שתלויים הם בגזירת השם, אך לפחד בימים אלו: לרעוד! לכך אין כל סימן...

להיכן נעלמה חרדת הדין?...

אתם נצבים היום כולכם...

אֶלְקֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם זְקֵנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל. טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִחֻנְיֶךָ מִחֻטְבַּ עֲצִיף עַד שָׂאֵב מִיַּמֶּיךָ" (דברים כט, ט-י).

וביאר בספר פענח רזא (שם ל, יט) כך: משה רבינו, ביומו האחרון, אסף את עם ישראל ולימד אותם מה זה ראש השנה. הוא גילה להם את כל הסודות של היום האדיר הזה - ראש השנה.

דעו לכם, שביום הזה הקב"ה יושב על כסא המשפט ודן את כל באי עולם, מהגדולים והחשובים ביותר שבעם ועד

אך הלא מי מבני עמנו אינו מלא ביגון ואנחה למעלה ראש? הנחשד מישהו כיום להיכלל בדברי חז"ל (ערכין טז): שכל העובר עליו 40 יום ללא יסורים קיבל עולמו!...

כמה רעות רבות וצרות שומעים אנו במשך ימות השנה! והלא כולנו יודעים בלבנו ומשננים בפנינו, כי הצרות כולן מקורן ויסודן בגזירת ימי הדין שבראשית השנה!

גם בפרוש ימי הדין הרי מפליטים אנו באנחה: 'תכלה שנה וקללותיה', ובראשנו עוברים במרוצה כל המאורעות הקשים שאירעו בשנה החולפת...

השבת נזכה לקרוא בתורה את פרשת נצבים. ובשיחה שמסר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א אמר כך:

פרשת נצבים היא הראשונה מבין ארבע הפרשיות (נצבים, וילך, האזינו, וזאת הברכה) שאמר משה רבינו ביום פטירתו. כאשר הוא מכנס לפני ה' את כל עם ישראל, מהגדולים והחשובים ביותר שבעם ועד הפחותים ביותר שבהם, ומדבר באזני כולם, כמו שנאמר: "אתם נצבים - היום - פְּלֶכֶם לְפָנַי ה'

וממשיך הפענח רזא ואומר: וזו הסיבה שחכמינו הקדושים תיקנו שלעולם יקראו ישראל את פרשת נצבים בשבת שלפני ראש השנה,¹⁰ כיון שפרשה זו עוסקת בהתעוררות לתשובה ובשיפור המעשים לפני יום הדין, ומכך כן יתעוררו בתשובה, ויזכו להגיע מוכנים ליום המשפט...

וכך דרש הגה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זיע"א, וז"ל: 'אתם נצבים' - את"ם, ראשי תיבות: **אבן מקיר תזעק**, שאף מי שיש לו לב אבן צריך לזעוק בראש השנה אל ה'...¹¹ ונרחיב עוד...

מי יכול לתאר ולשער...

ההתייצבות לפני ה' אלקים, של כל העם כולו, מחוטב עצך ועד שואב מימך, היא התייצבות חדלת אונים, אין אחד שיכול להרים ראש ולומר לא חטאתי, בדבר הזה כולם שוים, אך לגבי ההרשעה והזיכוי, יודע התעלמות יודע ברצונו הטהור את מי לזכות ואת מי וכו', ולכן אף שהסקירה האלקית מקפת

הפחותים ביותר שבהם, ושכל אשר יקרה במשך כל השנה נגזר ביום הזה.

וזה רמוז בפסוק: 'אתם נצבים היום' היום' - בה' הידיעה - היום הידוע, והוא ראש השנה. 'אתם נצבים היום' כְּלִכְמִ' נצבים איפה? בדין, 'מי לא יירא מיום דין הנורא כי לך יאתה גדולה וגבורה'.

ובנוסף גילה להם שכל המעשים שהם עשו במשך כל השנה החולפת, עולים ועומדים לפני הקב"ה, והקב"ה בוחן ומביט בהם. ולכן לפני ראש השנה צריך כל יהודי לחזור בתשובה כדי שיכנס נקי וטהור ליום הדין.

ימי ראש השנה,¹² ימי הדין הנוראים, תופשים את כל אחד ואחד מאתנו במצב שונה מזולתו, כל אחד, לפי הדרגה של האמונה שלו בנוראות הימים הללו - כן תופש את הנקודה הקדושה הזאת, שבימים אלו, פשוטו כמשמעו, הקב"ה דן את כל באי עולם, ובריות בו יפקדו לחיים וכו', והדברים נוראים ואיומים מאוד.

מעין החכמה

11. **הובאו** דבריו בספר ניצוצי התורה (דברים עמוד רצו) לגאון רבי אהרן פרלוב.
12. **בטאון** שארית יעקב (נדבורטא, גליון קסה - נצבים תשע"ה).

10. **וכך** פסק השו"ע (או"ח, סימן תכח - סעיף ז), וז"ל: ולעולם קורין פרשת במדבר סיני - קודם עצרת, תשעה באב - קודם ואתחנן, אתם נצבים - קודם ראש השנה.

לא בנקל זוכה האדם אל ההרגשה הפנימית של מורא שמים, של אימת הדין, של כל עצמותי תאמרנה, של "סִמְרַמְפִּיחֶיךָ בְּשָׂרֵי וּמְמִשְׁפְּטֶיךָ יְרֵאתִי" (תהלים קיט, קכ), כי הלא האדם חי בתוככי הסתרה מבישה כזאת, ההרגש האלקי ממנו והלאה, ויראה זו מה היא עושה, כאשר אין אדם מרגיש כלל את אמיתת מציאותו של מלך עולמים ברוך הוא, איך יפחד וירעד ממי שאינו מכיר אותו ואינו רואה אותו.

אשר על כן, ברור, כי הצעד הראשון שצריך לעשות עוד בטרם יקרב איש אל עבודת היראה, היא בניית הנפש ליצור בתוכה את ההרגשה האמיתית, כי ה' צופה ומביט עליו ובוחר לבכות ביום דין, כי ביום הקדוש הזה, אשר אנו נצבים לפניו יתברך, כל מעשינו נפרטים לפני עיני כבודו יתברך, ואנו מעידים על עצמנו אם אנו זכאים או שמא וכו'.

עבודה קדושה זו של החדרת האמונה בתוך הלב פנימה עד בלי שיעור וערך, היא עבודת המלכויות, זכרונות ושופרות, אשר אז הרצון העליון כביכול מבקש מאתנו ישראל קדושים - כדי שתמלכוני עליכם, תביאו את המלכות לידי תכלית השלימות, שלא יהיה שום אבר כל שהוא שאינו נכנע בתכלית ההכנעה קדם אבוהון די בשמיא, כך נעבוד מול בוראנו, אבר אבר, נקיון הגוף

את כולם ברגע חדא ובשעתא חדא, אבל האישיות הפרטית של כל אחד בפני עצמה, אין איש דומה לזולתו.

מי יכול לתאר ולשער חללה של אימת הדין, כאשר יזכה האדם להכניס בדעתו באמת ובפנימיות את נוראות הענין הזה, **יזכה להבין אפס קצהו ממה שמתחולל בעולמות העליונים בארבעים ושמונה שעות הקדושות של ימי ראש השנה הקדושים והנוראים**, עצם הידיעה אודות כך מכנעת את הלב לגמרי ומקרבת אותו אל הדום כסא מלך יושב על כסא רחמים ומוחל עוונות עמו.

עבד שרבו יודע את כל מסתוריו, כלום תקנה יש לו, וכי אפשר להסתתר מאור פני מלך חיים, יתברך שמו, בבואו לערוץ את הארץ? דבר אחד ויחיד עוד ניתן לעשות - להתייצב! העמידה הנכנעת לפני הדר גאון עוזו יתברך בתפילות הקדושות והנוראות הללו, היא עמידה של המתקת הדינים הקשים, היא מנצחת את אלפי חילות של המקטרגים הרעים החפצים בהתעוררות הדינים, אין כמו ענוה ושפלות של מחוטב עצך עד שואב מימך כאשר כולם נצבים לפני ה' בהני יומי, בלב אחד כאיש אחד לעשות רצונו של מי שאמר והיה העולם - להמתיק כל דין ולסתום מנוול מלהסטין ומלהרשיע.

הכחות הפנימיים שלא להסתיר מן הנשמה את האור הגדול של מציאות השם.

לא טעות היא לומר, כי כל זה היא העבודה הקדושה של המלכת השם יתברך בימי ראש השנה, כאשר כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרום הם נדרשים לחוש את האמת הגדולה הזאת שאין עוד מלבדו ממש...

ונוסיף עוד פרט דבר חשוב...¹³

והנפש מבפנים ובחוץ עד כי יהיו כל האברים מגויסים ומשועבדים אל הדרת כבוד גודלו וקדושתו.

באמת אמרו, כי זו היא היראה הפשוטה שממנה מתחילים את השער לה' צדיקים יבואו בו, כאשר אדם מתחיל להרגיש את השם יתברך, בהכרח הוא מתחיל להתעורר בתכלית ההתעוררות והדביקות לפני אביו שבשמים, לקבל את כל

מעין החכמה

ממזיבוז', ביקשו הרבי רבי ברוך לספר, כיצד עלה בידו לבטל את הקטרוג הנורא, אשר העיב על ראשי עם קודש בראש השנה שחלף, ולהפוך את מדת הדין הקשה, שמתוחה היתה באופן איום - למדת הרחמים במיטבה.

נענה הצדיק מאליק והשיב:

הלא ראיתם בוודאי, כמוני כמוכם, את החומה האדירה שהקים השטן סחור סחור לכסא הכבוד, וכיצד חסם את כל הדרכים המובילות, למען לא יוכל אף אחד מצדיקי הדור, להיכנס לפניו מן המחיצה וללמד זכות כל שהיא על עם ישראל.

אלא שאני בתפקידי כגנב, לא נחתי ולא שקטתי, וכפי שחזקה על גנב כי יגיע למטרתו, אכן הצלחתי, בסיעתא דשמיא, למצוא לי איזה שהוא שביל עקלקל, אחורי ונסתר, והתגנבתי בעדו עד לפני כסא הכבוד...

כבואי שמה, שמעתי את השטן עומד ומקטרג לאמר:

13. וכעת שהגענו עד לכאן נעתיק:

סיפר הגאון הרב מרדכי גרליץ שליט"א (אמוני עם סגולה, חלק ג עמוד קעט - הועתק ברשות המחבר), וז"ל:

מפורסם עד מאוד היה הצדיק הקדוש, רבי צבי אריה מאליק - תלמידו של המגיד הקדוש, רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב - בכחו הנשגב ובפעולותיו הכבירות, לביטול קטרוגים מעל עם ישראל.

בקרוב צדיקי הדור מתואר היה הצדיק מאליק במליצה: 'הגב שמצד הקדושה'... שכן, מצליח היה לא אחת, לחתור מתחת למחיצות ברזלי כבידות אשר הציב השטן בקטרוגיו במטרה לחצוץ בין ישראל לאביהם שבשמים - ותוך שמתגנב היה בעדן פנימה לעבר כסא הכבוד, היה עולה בידו ללמד זכות על ישראל קדושים, ולבטל מעליהם גזירות רעות ודינים קשים.

מסופר, כי כאשר ביקר פעם, רבי צבי אריה, אצל הצדיק הקדוש, הרבי רבי ברוך

מצוות כדי לקבל כבוד, ושכר, ועולם הבא, וכלל לא מתכוונים בשבילך בורא עולם...

ומצד שני, הבט וראה אילו הרים גבוהים ונוראים של עבירות מתנשאים ממעשיהם...

ורבי צבי אריה טען לעומתו: רבונו של עולם, **אם כן עשה אף אתה כמותם ודאג לעצמך**, 'עשה למען אמיתך עשה למען ברינתך וכו'. שהרי אם תדאג לבניך, בני רחומיך, אתה דואג לעצמך, שהרי שמך קשור בעם ישראל...].

משסיים הצדיק מאליק לספר את סיפורו, התרגש הרבי רבי ברוך עד לאחת, והבטיח לנסוע לשבות שבת במחיצתו, באליק. את הבטחתו כמובן קיים, ולקראת אחת השבתות הבאות יצא הצדיק ממיזבו' באורח די נדיר מעירו, ונסע לשבות שבת באליק.

בהזדמנות אחרת, כאשר העיב קטרוג קשה מאוד על עם ישראל, אשר טען בחובו גזירות מרות ועונשים חמורים ביותר, עמד הצדיק מאליק וטען לפני כסא הכבוד:

'ומה בכך, רבונו של עולם, אם חטאו לפניך בניך?! האם בגין כך יש כבר לגזור עליהם עונשים כה כבדים, חלילה וחס! וכי יש אב שאינו מרחם על בניו, גם אם אינם הולכים, חלילה בדרך הישר, הלא מטבע האב לרחם על בניו, ואתה הלא העדות בנו לאמר: "בְּיָמֵינוּ אֲתָם לָהּ אֱלֹקֵינוּ" (דברים יד, א) - הכי תעשה תורתך פלסתר, חס ושלוס!...!

חרה אפו של השטן בצדיק, המקלקל את עצותיו ושם לאל את עמליו, ודרש איפוא מבית הדין של מעלה, להעמיד את הצדיק עצמו בנסייון, כדי לבחוננו, אם אכן ירחם אף הוא על בנו ללא סייג, גם כאשר יעוות את אורחותיו. נענה לו בית הדין, והסכימו להעמיד את הצדיק באותו הנסיון. חקק הצדיק את הדבר במדעיו,

רבונו של עולם! וכי איזה ערך יש לכל הררי התורה והמצוות בהם עסקו היהודים במשך השנה החולפת. הן כל מה שעשו, לא עשו אלא לעצמם, לטובתם ולצורכם. ואפילו אותם אלו שמתנהגים בפרישות ובחסידות, מתכוונים, בסך הכל, להפיק מכך תועלת, ולקבל שכר טוב בעולם הזה ובעולם הבא - אך מי מהם בכלל חושב, לעשות במעשיו נחת רוח לבורא יתברך שמו?! מי מהם מתכוין בכלל לשם שמים?! - לעומת זאת, הבט נא וראה, אלו הרים גבוהים ואדירים של עבירות מתנשאים אצלם מעבר מזה'...

למשמע דברי הבלע האיומים הללו, צללו שתי אזני כפעמונים. עד שלא היה סיפק בידי השטן להמשיך ולשאת את הילעומת זאת' של קטרוגו, קפצתי ממקומי ופתחתי ללמד סניגוריא על עם ישראל. נמתי ואמרתי:

רבונו של עולם! לוא אף יהי כדברי הקטיגור הצורר, כי כל תורתנו, תפילותינו, מצוותינו ועבודתנו, אינן אלא לצורך עצמנו, הרי הכתוב אומר: "יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עִלֵּינוּ כְּאֲשֶׁר חָלְנוּ לָךְ" (תהלים לג, כב) - היה נא, איפוא, אף אתה, משפיע את חסדיך הטובים עלינו, לא למעננו כי אם למענך - 'כְּאֲשֶׁר חָלְנוּ לָךְ' - כפי שאנו מייחלים לך, אך מתכוונים למעננו, לטובת הנאתנו ולקיבול שכרנו - כך בדיוק תתנהג גם אתה עמנו. אבינו מלכנו, עשה למענך ולא למעננו!...

ובכן לא עזר לשטן מאומה, וטענתו, ברוך השם, נתקבלה כצודקת!

[ונחזור על הדברים: השטן עמד לפני כסא הכבוד וטען בלהט: עם ישראל לומדים תורה ומקיימים מצוות אבל ללא כוונה לשם שמים, הם לומדים ומקיימים

בדיבורים, נטלו פשוט בזרועו ודחפו מן הדלת ואילך כדי לפנות לעצמו את דרך הכניסה פנימה. כאן נתלהטו הרוחות ואותו אדם עוד מצא בסופו של דבר את עצמו פגוע ונעלב.

למעשה, לא ניתן היה לדחותו, ואחרי ככלות הכל הצליח להידחף ולהיכנס לחדרו של הצדיק. כאן לא הסתפק בברכה גרידא כי אם החל לגולל באזני הצדיק את כל התלאות אשר עברו עליו כאשר ניסו למנוע בעדו את הכניסה אל הקודש פנימה. הצדיק אשר לרגל חולשתו הכבידה לא ידע מכל אשר נעשה בחוץ, נתחלחל לשמוע כי בנו יקירו נהפך לו לשומר הסף הניצב על דלת חדרו מבחוץ ומונע בעד אנשים את הכניסה אליו ביד חזקה.

כראות הלה כי עלה בידו לעורר את אף הצדיק על בנו, נתלהטה תשוקת הנקמה בקרבו, והוא אזר עת להוסיף עוד שמן על המדורה. כל כך, עד אשר גמר הצדיק בלבו לקנוס את בנו על מעשהו ולהטיל עליו עונש כבד וחמור. הוא קרא מיד למשמשו וציווה להזמין את בנו לפניו.

כאשר נכנס רבי יוסף דוד פנימה, אזר הצדיק את שארית כחותיו, והחל גוער בו בנזיפה קשה ובחרי אף. לפתע, בתוך כדי דיבור, נזכר הצדיק בדבר ה'נסיון' אשר נגזר עליו בבית הדין של מעלה. בן רגע, שונתה ארשת פניו, ומדת הדין נתחלפה במדת הרחמים. הוא פנה אל בנו במילים רכות מחמאה, וביקשו בסבר פנים יפות, כי מכאן ואילך, ירשה ליהודים החפצים לקבל את ברכתו, להיכנס אליו פנימה באין מעכב...

את כחו זה המיוחד, להכניע אויבים ולהציל את הכבשה האחת משיני הזאבים, מפעיל היה הצדיק מאליק, לא רק בעולמות העליונים בין מלאכים ושרפים, כי אם גם עלי אדמות, בקרב קרוצי חומר ובני תמותה. שונאי ישראל רבים, אשר ניסו לשלוח יד בעם ישראל, או

ידע, כי מכאן ואילך עליו להיזהר ביותר לשלוט ברוחו, שכן באופן עמידתו הוא בנסיון, תלוי מעתה גורלו של כלל ישראל.

חלפו נקפו ירחים, ובחודש אלול שבא לאחר מכן, נפל הצדיק למשכב. בינתים, הלכו והתקרבו הימים הנוראים, והמוני בית ישראל, אשר מורגלים היו בכל שנה ושנה לנהור אליקה, כדי להתברך מפי הצדיק בשנה טובה ובכתיבה וחתימה וטובה, נהרו גם הפעם כמימים ימימה. הצדיק עדיין טרם החלים ממחלתו, מצב בריאותו היה רופף ביותר, והמאמץ אשר כרוך היה בהענקת הברכות להמון המשחרים לפתחו לא הטיב עמדו כלל וכלל.

משראו בני הבית והמקורבים, בהימשך המצב כך, עלול מצב בריאותו של הצדיק להתדרדר עוד יותר, ובהתחשב בעובדה, כי עבודת הימים הנוראים שלו, דורשת כחות אדירים ועל אנושיים, נמנו וגמרו, להציב את אחד המשמשים על פתח הבית, כדי למנוע את כניסת המשחרים לפתחו, ולהשיב, מחוסר ברירה, את פניהם ריקם.

ברם, בין הנוהרים הרבים, בלט אחוז לא קטן של יהודים של צורה, מסולתו ומשמשו של הציבור היהודי ברחבי המדינה, ומעמדו של המשמש אשר הוצב בפתח, פעוט ופחות היה מכדי להשיב את פניהם של יהודים כה נכבדים ריקם. באין מנוס, הוצב בנו של הצדיק, רבי יוסף דוד - לימים, ממלא מקומו - כשומר הסף, מתוך תקווה, כי מעמדו שלו, בתור בנו הגדול של הצדיק, יהיה נכבד דיו, כפי מיסת התקיפות הנדרשת לנעול דלת בפני גדולים וטובים ונשואי פנים.

באחד הימים הגיע ובא יהודי נכבד מאוד אשר כמדת נכבדותו כך היתה גם מדת תקיפותו, הלה לא היטה אוזן כלל להסבריו של בן הצדיק, אף לא התרשם מעמידתו האיתנה על הסף, ומשלא יכול היה להזיזו משם

משנמסרה התשובה לצדיק, נענה והשיב:

נו! מאחר ומתכחש הוא לדינים שלהם, אאלץ לפעול כנגדו בדיני ישראל! בתורתנו הקדושה נאמר: "וְרָאוּ כָּל-עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ" (דברים כח, ט). הבה נראה לו איפוא את שֵׁם ה' הנקרא עלינו!...

חבש הצדיק את השטריימל של שבת לראשו, נתעטף באדרתו, ויצא אל הגוזזטרא שלפני הבית. באותה שעה, התקרב ובא הלום המצביא בכבודו ובעצמו, בכוונה לסייר את הבית גם מבפנים. כאשר הופיעה דמות קדשו של הצדיק על הגוזזטרא, קפא המצביא תחתיו, כמו סומרו רגליו למקומן. עיניו נפערו בחרדה, וגוון פניו הפך לבן. הוא פנה אל בני פמלייתו ושאל:

'מיהו האיש הזה הניצב לקראתנו?!

'הוא האיש המתגורר בבית הלז' - השיבו לו מלווי.

'נתור לנו בית אחר!" - מלמל המצביא מיוחד לנצבים עליו - 'דמותו של האיש הלזה מטילה עלי אימתה ופחד!'

המצביא ופמלייתו סבו לאחוריהם ודרבנו את סוסיהם, אשר פתחו בדהרה בדרך הנגדית, אשר ממנה באו. תוך רגעים ספורים, לא נותר במקום זכר מכל המחנה.

ולאחר כל ההקדמה הזו נתחיל בסיפור:

המגפה אשר פרצה באליק, הפילה חללים מכל עבר, וזרעה שמות בקהילה היהודית. ביותר, קצרה המחלה את קצירה בקרב צאן הקדשים, וגדיים רכים נעקרו מחיק אמותיהם ומארץ החיים. היללה עלתה עד לב השמים, בתי הכנסת שקקו מתפללים בכל שעות היממה, גם תעניות נגזרו כבר כמה, אולם שערי שמים היו משום מה חתומים, ורוע הגזירה בושש מלהיקרע.

אפילו רק ביהודי בודד, חשו מיד בנחת זרועו הקדושה של אותו עיר וקדיש, ונאלצו להיכנע תחת כפות רגליו. אימתו של רבי צבי אריה מוטלת היתה איפוא על רבים מעמי הארץ אשר ידעו את כחו הגדול כי נורא הוא.

פעם, כאשר שרר במדינה מצב של מלחמה, חלף אחד המצביאים הגדולים בראש צבאו דרך אליק. מדי חולפו, הבחין בבית מגוריו של הצדיק, אשר בלט והצטיין בהדרו, יותר מכל שאר בתי העיר, לא היה זה רכושו הפרטי של הצדיק כי אם בית אשר נחכר מאת הפרץ אדונה של הסביבה כולה. המצביא, אשר לזכותו נזקפו כמה מן הנצחונות הגדולים באותה המלחמה, נתן את עיניו בבית המהודר, ומכיון שבתוכניתו היה לעבור אחרי המלחמה להתגורר באותה סביבה, גמר אומר לקבוע את משכנו באותו הבית.

מבלי להרבות בהיסוסים, שיגר אי אלו מפקודיו אל הבית, וציוה עליהם למסור לאנשים המתגוררים בו, כי יתכוננו לפנות את הבית בזמן קרוב, לטובת המצביא ומשפחתו. כאשר נמסרה ההודעה השחצנית לידיעתו של הצדיק, ציוה מיד ליטול את חוזה החכירה שהיה לו מאת אדוני הסביבה, ולגשת להראותו לעיני המצביא, למען ידע, כי הבית מוחזק על ידי יושביו כחוק וכהלכה, וכי אין כל עילה לטורדם הימנו ולהסיג את גבולם.

'חה-חה-חה' - הצטחק לו המצביא ברמות רוח, למראה החוזה המוצג לפניו - 'אני האיש אשר הצלתי את המדינה מאבדון והנחלתי לה את הנצחונות המזהירים בשדה הקרב! אלמלא אני, כבושה היתה כבר הארץ כולה בידי האויב - וכי מה ערכם של חוזים כאלו נגדתי? אינם שוים לפני אפילו כקליפת השום! כל הארץ לפני היא, ובטוב בעיני אשב, מבלי לשאול את פיו של אדם!'

הנוכחים, והורה להם לצאת ולפזרם ברחובות מגוריהם של הגויים, שונאי היהודים.

חיש קל בוצעה המשימה, ועשרות יהודים משולהבים פרצו אל הרחובות האמורים, כשהם מפזרים לכל עבר מטבעות בסף נוצצות. ההמון הנכרי, אשר סבור היה, כי היהודים פשוט יצאו מדעתם, עט על השלל בשמחה רבה, ותוך קטטות ומריבות קולניות, נחטפו המטבעות, בסופו של דבר, בידי הגברתנים האלימים שבין האספסוף.

לא יצאה יממה, עד אשר החל הנגף ברחוב הנכרים - וליהודים היתה הרווחה.

כאשר הגיע דבר היפדיון שערך הצדיק, לאזניו של הכומר המקומי - שונא ישראל מושבע, אשר לא חדל מהסית את בני עדתו נגד התושבים היהודיים - ניצתה בו חמתו עד להשחית. הוא מיהר אל מושל המחוז, ודרש להעמיד את הצדיק למשפט, על המעשה הנורא אשר עשה נגד האוכלוסיה הנכרית.

הקהילה היהודית שוב נתונה היתה במצוקה. בהכירם היטב את עם הארץ אשר בקרבו הם יושבים, ואת כחו שבפיו של הכומר המשסה והמסית, חששו מאוד מפני הבאות. ידוע ידעו, כי לא רק מעל לראשו של הצדיק בלבד מרחפת סכנה, חלילה, אלא שבעקבותיו של כזה משפט, עלולה להתלקח שרשרת של מעשי איבה בהיקף כלל ארצי, אשר את תוצאותיה מי ישר!! אולם רוחו של הצדיק רגועה היתה כליל. הוא הורה ליהודים, להסיר מקרבם כל דאגה, ולהתאזר באורך רוח ובאמונה תמה, עד בוא מועד המשפט.

בהגיע עת המשפט, הופיע הצדיק בבית המשפט, לפני חבר השופטים, אשר בראשם ישב מושל המחוז בכבודו ובעצמו. דוקא

במעונו של הצדיק פנימה, לא חדלו השוועות והזעקות יומם ולילה. רגל הוריהם של הילדים שנפגעו במגפה, לא שבתה מביתו של המלאך המושיע בעת צרה, ונחלי נחלי דמעה זרמו על רצפת חדרו מאין הפוגות. לבו של הצדיק חישב להיקרע מרוב צער על אסונה של עדת מי מנה, אולם הישועה עדיין היתה רחוקה ולא ניתנה להשגה. מבוקר עד ערב ניצב הצדיק על משמרתו, אוכל לא בא אל פיו, ושינה לעיניו, ולא חדל משאת תפילה ומהתדפק על שערי החמלה העליונים, בעד עמו וצאן מרעיתו.

משכלו כל הקיצין, לא מצא הצדיק לפניו כל עצה, כי אם לנקוט בדרך המוזכרת בבניא: **"מֵאִשֶׁר יִקְרָת בְּעֵינַי נִכְבַּדְתִּי וְאֵי אֶהְבֵּיךָ וְאֶתְּן אֲדָם תַּחֲתֶיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נַפְשֶׁךָ"** (ישעיה מג, ד)...

וביתר פירוט ביארו בגמרא הקדושה (ברכות סב:) - **"וְאֶתְּן אֲדָם תַּחֲתֶיךָ אֶל תְּקִירי 'אֲדָם' אלא אדום! הרשעים שבין אומות העולם, מציקים לשכניהם היהודים, מוצצים את דמם ומשתמשים בהם ל'כפרה' בכל ימות השנה - לפחות הפעם, בשעת צרה, ראוי 'להפוך להם את היצרות', ולתת להם להתמודד עם הגזירה...**

זימן אליו הצדיק את ראשי הקהילה, וציוה עליהם להביא לפניו מאה וששים מטבעות כסף - כמנין: 'צלם' - כדי לערוך באמצעותם 'פדיון נפש' מיוחד, אשר סודו וסדר עריכתו ידועים היו לצדיקי הדורות.

בדריכות ובצפיה, ניצבו המונים מבני הקהילה מסביב למעונו של הצדיק, וכשעיניהם המצועפות בדמעה נשואות השמימה בתפילה, יחלו לסיימה של עריכת היפדיון בתקוה כי הפעולה הנשגבה תצלח ותענה על הצפיה. כאשר סיים הצדיק את המלאכה אפופת הרזים, נטל את מאה וששים המטבעות, מסרם לידי

הלילה האחרון - ליל זכור ברית

הוא בא להתפלל ערבית, ידע שזו תפילת ערבית האחרונה של השנה, ויגש אליה ברצינות ובכבוד ראש.

ואחר תפילת ערבית מתחילה העבודה של הלילה האחרון של השנה, הנקרא 'ליל זכור ברית' (כך הוא נקרא בסדר הסליחות כמנהג האשכנזים).

וכתב הגה"ק רבי משה טייטלבוים זיע"א, וז"ל: ¹⁴ בזו הלילה הנשאר יפשפש במעשיו, וישים אל לבו הטוב, גודל מריו, ויתחרט בחרטה גדולה, ויפול

עד עתה התבאר שכראש השנה, נידונים כל באי עולם, ומכיון שכך עלינו להתכונן, וזה מתחיל מהיום האחרון שבשנה...

ליום האחרון של השנה יש משמעות גדולה לכל הדברים הנעשים בו, ולכן כאשר אדם חוזר בתשובה ביום הזה, ומתפלל ומקיים מצוות יש יכולת בידו לתקן את כל השנה החולפת.

והנה, במוצאי שבת יתחיל היום האחרון של השנה, ולכן, כאשר

מעין החכמה

'הכיצד' גרמו זאת? - חזר המושל לשאול על דברים ששמע כבר קודם לכן.

על ידי פיזור מטבעות כסף ברחובות הלא יהודיים!

'אם כך' - חרף המושל את הדין - יש להעניש את היהודים בכל חומר הדין, מדה כנגד מדה!

'בתור' המנהיג הרוחני של האוכלוסיה הכללית - המשיך המושל בפנותו אל

הכומר - 'הריני מטיל את ביצוע גזר הדין עליך, מתוך בטחון, כי תדאג למלאותו בכל חומרתי! ובכן לא יאוחר מיום מחר, תצא בכבוד ובעצמך, ותפזר מטבעות של כסף בכל רחובות היהודים אשר באליק; מטבעות כסף טהור!...

14. ישמח משה (פרשת נצבים - ד"ה עוד יתבאר אתם נצבים).

מושל זה, זהיר היה בכבודו של הצדיק ורחש לו הערצה רבה, שכן מודע היה לכחותיו העילאיים מקדמת דנא. לעומת זאת לא רחש המושל אהדה יתירה לכומר אשר שמו הלך לפניו כאנטישמי מושבע, אשר היה אחראי לשורה ארוכה של הפרות סדר וליבוי מהומות נגד היהודים. לאחר שהאזין לדברי האשמתו הלוהטים של הכומר, נענה המושל, יושב ראש חבר השופטים, ושאל:

'האם ישנה עדות כל שהיא, כי מי מיהודי אליק הרים יד היכה או פצע את מי מתושבי העיר הגויים?'

'לא' - השיב הכומר - 'אבל ישנה עדות ברורה, כי הם הם שגרמו להשתררות המגפה ברחובות מושבותיה של האוכלוסיה הלא יהודית!'

מוטל עליהם לתקן, ובמה הם צריכים להשתפר...

וגם אדם שעדיין רחוק מהמדרגה הנוראה הזו - לבלות לילה שלם בהרהורי תשובה וחשבון נפש, בכל זאת לא יזניח את 'העבודה' הנוראה הזו, ולפחות ישתדל לפנות לעצמו כמה דקות, שבהם הוא ישהה לבדו - ללא פלאפון, וללא כל דבר שיכול להסיח את הדעת - ויתבונן בשנה שחלפה עליו, בנקודות המרכזיות שבה... אם הוא יודע שהיו כמה טעויות, יסדר אותן¹⁵ (חשוב - ראה הערה). אחד מהדברים שעוזרים מאוד לאדם לצאת זכאי בדין, זה איך הוא נכנס ליום הדין. אם רואים בשמים אדם שנכנס בכובד ראש ולבו נכנע, גם אם עשה כל הרעות שבעולם, הקב"ה מוחל לו.

ועתה נחזור לדברי הרמב"ם: **'ומברח מנוס אליו'...**

מלא קומתו ארצה בינו לבין קונו, ויזעק מרה: אוי לי מה עשיתי, כזאת וכזאת עשיתי, והנני מתחרט בחרטה גדולה מאוד ומאוד באמת ובלב שלם...

ויקבל עליו בכל לב שלא ישוב עוד לתעותויו כל ימי חייו, ויהיה אצלו כיתד שלא תמוט, ויתודה בבכי גדול, ויבקש מחילה וסליחה ממלך מוחל וסולח, ומה שצריך תיקון - יתקן, כפי אשר יגיד לו רופא נפשות, ובין אדם לחברו לתקן, אז יהיה קונה, עולמו בשעה אחת ויגיע לחפצו במעט זמן אשר ישאר בידו... עי"ש.

וכך נהגו צדיקים רבים - בלילה האחרון של השנה היו ניצורים כל הלילה, או לפחות מחצות לילה ועד האשמורת. ובאותו לילה היו מתבודדים, מדברים עם ה' ומבקשים ומתחננים ממנו שיאיר להם את העינים, ויזכה אותם להבין מה

מעין החכמה

וינפש" (שמות לא, יז) - כיון ששבת ווי אבדה נפש (והיינו כיון שיצאה שבת הוא מרגיש צער על אבדת הנפש יתירה).

ובדרך העבודה: כאשר אדם מישראל מתבונן איך עבר עליו יום שבת קודש, האיך התפלל בליל שבת ואכל סעודתו לשם תאוה ושר זמירות בלי כוונת הלב, וממשיך להתבונן ולחרדתו מגלה שעברה עליו שבת 'מגושמת' ואז הוא נאנח: **'ווי'** בגלל מעשי הרעים **'אבדה נפש'** - איבדתי את הנפש שלי...

ולכן תיקנו חז"ל להריח בשמים במוצאי שבת, כדי להחזיק את חיותו...

15. השנה (תשפ"ב) הלילה האחרון של השנה חל במוצאי שבת. והנה, קדושת השבת מתפשטת עד חצות לילה, ולכן אסור (השנה) לומר וידוי קודם חצות. אבל יכול לערוך חשבון נפש בינו לבין עצמו גם קודם חצות.

ובהקשר לכך מצאנו להגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זיע"א (שפע חיים, רעוא דרעיון - חלק א עמוד טד), וזתו"ד:

בגמרא הקדושה (ביצה טז.) איתא: אמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר: "שבת

ומברח ומנוס אליו...

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע'. ברוממות הדעת, בחכמה ובתבונה הנוקבות עד השיתין, ואין לו על גביו כי אם ה' אלקיו לבדו, אפס בלתו!

מקול האמת היוצאת מבית קודש הקדשים המאירה חורים וסדקים, והכל גלוי ונראה לעינייה החדות, חושפת ספוני טמוני מעמקי הנפש הנפתלת אשר לא נאמנה את ה' רוחה, ומבקשת היא לרעות בשדות זרים אחת הנה ואחת הנה.

מלבו לב הארי החי, מעומק מעיינות הדעת שפיכו בעוז מבין בתרי אמריו בשפה אחת ודברים אחדים, המכים על ראשו של כל אחד ואחד לצאת מעולן של החשבונות הרבים אשר ביקשו להם בני האדם, וילכו הלוך וחסור לדלות להם מי אכזב בבורות הנשברים אשר לא יכילון המים...

ולמרות כל זאת, למרות כל רוממות הדעת וקדושת הלב, הוא לא חדל - כל ימי חייו - לירוא לרגע מהי יתברך העומד, צופה ומשגיח על כל מעשי בני האדם.

שבעים ושתים שנה התבסס העולם מקדושתו ומאור תורתו, עד שב-ט' בתשרי תשי"כ הוא עלה ונתעלה לשמי רום.

אחד מהמאורות הגדולים אשר שתל הקב"ה בדורות האחרונים היה הגה"ק רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק, 'הבריסקר רב' זיע"א.

וכך כתב הגאון הרב שמעון יוסף מלר שליט"א:¹⁶
'הרב מבריסק'!...

לב מי לא נרעד לשמע צמד המילים הללו!?

הלא עוד בהיותו בחיים עדנה, סביביו נסערה מאוד בחרדת הקודש ויראת הכבוד שחשו הכל במחיצתו:

ממוחו הכביר שכל רז לא אניס ליה. למן ה'בראשית' ועד 'לעיני כל ישראל', מ'ויהי אחרי מות משה' (תחילת ספר יהושע) ועד 'וזכרה לי אלקי לטובה' שבשלהי הכתובים. מ'מאימתי' שבברכות ועד ל'יהי ברכך את עמו בשלום' שבשלהי עוקצין.

הם, הלכותיהן ופרטותיהן, וכל אשר בהן.

מהמורא הגדול וגילוי השכינה שמכת ראתו את האלקים הבוערת בעצמותיו מיום עמדו על דעתו, כאשר יום יום ושעה שעה עיניו ולבו תמיד לברר ולאמת את חובתו בעולמו, במחשבה דיבור ומעשה, וכל חושיו יעידוך יגידון:

מעין החכמה

16. הרב מבריסק (חלק א - עמוד יג).

ומפשפש בהם לידע אם אכן נהג בכל אחד מהם בדרך הראויה והמושלמת ביותר בטרם תשוב גשמתו אל יוצרה.

באותם שבועות היתה ניכרת על פניו חרדת הדין ודאגתו על עצמו, אם משום ימי הדין הקרבים ובאים כשהוא נתון בסכנת חיים, ואם משום יום הדין שבפני בית דין של מעלה כדרך הצדיקים והישרים בלבותם שישאגה להם כלביא תמיד במחשבותם וינהמו... על אשר קצור קצרה ידם מעבודת ה', כלשונו של רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער ב - אות ט).¹⁸

באחד הימים - המשך הרב שך ואמר - נכנסתי אליו לבקרו וכשראה אותי פנה אלי בחשש ושאל: 'מה יהיה הסוף?'

ואני שניסיתי לנחמו אמרתי כך: רביה, בפרשת ואתחנן נאמר: "פי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו פה?

ולאחר פטירתו עמד מרן הגה"ק רבי אליעזר מנחם שך זיע"א והספיד אותו, וכך אמר:¹⁷

שבועות ספורים בטרם הסתלקותו, החל הרב מבריסק זצ"ל לגולל בפני אחדים מבניו ובני ביתו את קורות חייו החל מגיל חמש!

כך חזר במחשבתו עד קרוב לשבעים שנה למפרע, כשהוא מתעכב אף על פרטים קטנים של האירועים, ומבקש לשמוע חוות דעת מפי השומעים: 'האם נהגתי בכך כראוי?' 'האם לא יכולתי לנהוג במעשה פלוני טוב יותר?'

בתחילה עוררה הנהגה זו דאגה בקרב בני המשפחה, שחששו מן האפשרות שלקושי המחלה ויסוריו הרבים יש השפעה על כך. אולם אז היכתה בהם ההכרה שלמעשה, עורך הרב מבריסק זצ"ל את חשבון הנפש המדוקדק על כל מעשיו, והוא שב

מעין החכמה

להם: אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם וכי... אף על פי כן הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכין אותי בפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו עולם, ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם, ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון וכי, ולא אבכה?

17. הרב מבריסק (חלק ד - עמוד 603) לגאון הרב שמעון יוסף מלר שליט"א.

18. על דרך שמצינו ברבן יוחנן בן זכאי, כמובא אודותיו בגמרא (ברכות נ:):

כשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו, כיון שראה אותם התחיל לבכות, אמרו לו תלמידיו: נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה, אמר

'במה יש לבטוח? וביאר את דברי מלכות' של רבי שלמה אבן גבירול נכתב כך: 'אלקי, אם עווני מנשוא גדול מה תעשה לשמך הגדול, ואם לא אוחיל לרחמך מי יחוס עלי חוץ ממך. לכן, אם תקטלני לך אייחל, ואם תבקש לעווני, **אברח ממך אלך**, ואתכסה מחמתך בצילך'.

ויש להתבונן מהו ביאור המאמר: 'אברח ממך אלך'. והוסיף הרב מבריסק ואמר: ואחריו מצאנו שכתב הרמב"ם כן (בפירוש המשניות), וז"ל: 'לפי שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מה' ויראה ממנו **ומברח ומנוס אליו**'.¹⁹

והביאור בזה, דהנה ענין הבטחון שייך רק על זה המרגיש בהמצאו בצרה גדולה, ועם רגשי צרתו

אֶלְקֵינוּ כְּכֹל־קְרָאנוּ אֵלָיו. ומי גוי גדול אֲשֶׁר לוֹ...” (דברים ד, ז-ח).

וביארו בירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ג):

'אי זו אומה כאומה הזאת (שיודעת אופיה של אלקיה). בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו (לפי) שאינו יודע היאך דינו יוצא. **אבל ישראל אינו כן**, אלא (בראש השנה) לובשים לבנים ומתעטפן לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים (לפי ש) יודעין שהקב"ה עושה להן נסים'.

ואם כן המשכתי ואמרתי: גם הרב צריך להיות בטוח שהקב"ה יעשה לו נס.

אולם הרב מבריסק לא התנחם, ואמר לי כך:

מעין החכמה

שידע שר' יחזקאל בעצמו לא אומר 'שמועסים' ברבים בימים אלו, החליט ר' אליה לדבר בקצרה.

בחר ר' אליה לספר מעשה שאירע במדינת רוסיה שם דנו אדם למוות, ולאחר שהגיש ערעור למשפט חוזר, החליטו השופטים ברוב דעות לשנות את גזר הדין שלו ולזכותו. אך לפתע הבחין השופט שבאמצע המשפט הנאשם הוציא מראה ומסרק והחל לסלסל בשערו. בערה חמתו של השופט ופנה אל הנאשם ואמר לו, שאמנם דעתם נטתה להוציא לאור דינו, אך עזות פניך הוכיחה לנו כי אין לך הערכה לבית המשפט ולשופטיו, ומשום כך גזר דינך ישאר כבראשונה, וכך היה שהוציאורו להריגה.

19. סיפר הגאון הרב משה יוסף שיינערמאן וז"ל (אהל משה, דברים ח"א עמוד קצט,

וכן ההערה הבאה היא מהספר הזה):

בישיבה של קלם לא אמרו שיחות מוסר בימים הנוראים, ולכן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין וצ"ל שהיה מחניכי קלם, לא מסר שיחה בישיבת פוניבז' בימים נוראים, וכך נהג המשגיח הגר"א דסלר וצ"ל. אולם לעומת זאת המשגיח ר' אליה לופיאן וצ"ל, הגם שאף הוא היה מתלמידי קלם, כן נהג לדבר. אירע פעם, שר' אליה ביקר בישיבת פוניבז' בימי הדין, והמשגיח ר' יחזקאל וצ"ל כיבדו לומר שיחה לפני התלמידים, ור' אליה הסכים. אבל מאחר

ומבקש לברוח ממנו, ומדת הבטחון שבה נוקט מביאה אותו לכך שהבריחה תהא 'ממך, אליך'.

אולם בשעה שאין הוא ירא ומכיר בחרדת הדין ומשום כך הריהו שליו ובטוח - אין זה קרוי בטחון כלל.²⁰

ודאגתו הריהו סמוך ובטוח על הקב"ה, רק אדם במצב כזה ראוי להיקרא 'בעל בטחון', שהרי נתון הוא בצרה וחש במצבו הקשה, ולמרות כן בוטח הוא בה'.

וזו הכוונה במילות הפיוט 'אברח ממך אליך', שהאדם כה חרד מן הדין

מעין החכמה

דומה לכך היא מדת הבטחון בהשם יתברך. הנה השגת מדת הבטחון עבודה קשה היא, מכל מקום המון העם סבורים בוודאות כי בעלי בטחון המה, ובוטחים הם בקב"ה שלא יארע להם כל צער וכדומה.

רחמנא ליצלן מאותה מדת הבטחון. בוטחים הם בכחי ועוצם ידי ואין זה בטחון בהשם יתברך כלל ועיקר. כן הוא בענין הבטחון ביום הדין, ועלינו לברר ולידע מנין נובעת מדה זו של בטחון. כי הלא מחשבת שטות הוא לומר כי באמת בטוחים אנו, ואולי איננה בטחון כלל אלא הפקירות היא, כי המופקר ואיננו חושש גם הוא בוטח. ויתכן כי תכונה זו מקורה היא בהרגשה כי החיים והמנוחה והעולם הבא הכל מובטחים המה לו.

הנה, העוני והקשיים של היום יום בוודאי יקשה עליו קיום מדת הבטחון. לנגיד ולעשיר קל לבטוח, כי בטוח הוא במה שבידיו. והרגשת הבטחון ביום הדין, יתכן שגם היא מחמת הרגשה זו, כי נגיד הוא. חי הוא לפי מהלך הרגליו ודומה בעיניו כי כל מעשיו הם צדקות ויראת שמים וכדו', ומשום כך בטוח הוא שיצא זכאי ביום הדין.

אכן נכון הוא שצריך להיות בטוח ביום הדין, אך לפני שיקנה לעצמו מדת הבטחון

אמר ר' אליה, גם אצלנו הענין כך. גם אם אדם נושא באמתחתו מליצי יושר שיכולים לגרום לו שיחתמו את גור דינו לחיים, אך בהגיע שעת המשפט האדם שליו ורגוע, וכאילו הדבר אינו נוגע אליו, וחי הוא כבשגרה, הנהגה זו לבדה יכולה לעמוד לו לרועץ, ויתהפך דינו וחייו לא יזכה לחיים. ואז עמד ר' אליה על רגליו וצעק: 'צריך לזכור שכעת יש משפט', וירד מהבימה.

מספרים שחרדת הדין שהיתה נסוכה על הישיבה באותה שנה, לא היה לה אח וריע בשנים אחרות.

20. כתב בספר אור יחזקאל (ימים נוראים - עמוד נב): מבואר בספרים הקדושים שעלינו להיות בטוחים בהשם יתברך ביום הדין, ובצאתנו מראש השנה עלינו להיות בשמחה, ומותר הוא להסתפר וכדומה כי אנו בטוחים שיוציאנו זכאים בדין. אמנם צריך לדעת כי קל הוא מאוד מאוד שיפול האדם בטעות מרה ואיומה, ונורא עלינו להיזהר ממצוה זו של בטחון ושמחה ביום הדין, וקל הוא לראות.

והנה יהודים פשוטי העם שלא יגעו ולא טרחו בעבודה ויראה בימי האלול והכנה ליום הדין, ומכל מקום כאשר תשאלום האם יצאו זכאים בדין תשובתם בפייהם, בוודאי ובוודאי בטוחים אנו בזכויותינו.

פרשת נצבים - ראש השנה - תשובה - כהרף עין

המעידה על מעלת הבטחון בהשם
יתברך שיש לישראל שלא כשאר
אומות, **אולם אם מלכתחילה ניגשים
אל היום הזה מבלי חרדה ומורא הרי
שאין מקום לבטחון' כלל.**

ומעתה סיים - הרב מברסק - בענוותנותו
וביראת ה' הבושרת בעצמותיו,
'במה אהיה בטוח?...'

וזהו גם פשר דברי הירושלמי, בראש
השנה עם ישראל אמנם 'יודעין
שהקב"ה עושה להם נסים', אולם
יום הדין הוא זה אשר בו אף
'מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון',
ומן ההכרח לירא ולהיות חרדים ביום
זה, כשרק אז שייכת ההנהגה של
'לובשין לבנים ומספרין ומכבסין',

תשובה - כהרף עין

בתשובה ולהתוודות, והקב"ה אב
הרחמן ידו פשוטה לקבל שבים!

ואפילו אם רבו עוונותיו עד אין חקר,
ואפילו אם הוא הפליא להרשיע...
הקב"ה מחכה לתשובתו.

ובענין זה נספר:

אחד מגדולי רבותינו הראשונים היה
רבינו הרמב"ן (רבי משה בר נחמן).
לרבינו הרמב"ן היה תלמיד ושמו אבנר,
ובאיזה שלב - אבנר - יצא לתרבות
רעה. הוא המיר את דתו, והמזל שלו
גבר - דוקא כאשר הוא המיר את דתו -
והוא עלה מעלה מעלה, עד שנעשה שר
חשוב מאוד במלכות ספרד.

יום כיפור, האויר מבוסס מקדושת היום,
לבבות ישראל כמהים וצמאים לגילוי

כל יהודי ויהודי קרוב הוא לקב"ה, ורוצה
להיות שייך להקב"ה ולעשות רצונו.

ובאמת הוא שייך! כל יהודי יהיה
מעמדו הרוחני אשר יהיה, יש
בתוכו חלק אלוקה ממעל המחיה
ומהוה אותו, ומכח החלק הזה הרי הוא
קשור, דבוק וחבוק עמו יתברך.

ולמרות שלעתים, מעוצם ההסתרות,
לא חשים בקשר הזה, עלינו
לדעת שהוא קיים בשלימותו, ואין
שום דבר שאפשר שיכול לפגום
אותו.

ולכן, כל יהודי יכול לחזור בתשובה. כל
יהודי יכול להתקרב להקב"ה בפעם אחת!

ומכיון שכך אין שום סיבה ליאוש, או
לחדלון. פשוט, צריכים להרהר

מעין החכמה

לבטוח. בטחון שאין קודמתו יראה ופחד אינו
בטחון אלא הפקירות וזלזול...

עליו להרגיש עצמו בשברון ודכאון לב ופחד
ורעדה מיום הדין, ורק לאחר כל זה עליו

איזה מורא מרבו הקודם. כך ישבו כמה דקות, כשאבנר שותק - לא מתווכח.

שואל הרמב"ן את תלמידו לשעבר: מה הביא אותך להמרת הדת? איך הגעת עד כדי כך, עד לשאול תחתית?

ואבנר מספר: שמעתי ממך שישנה פרשה בתורה - פרשת האזינו - שכוללת בתוכה את כל מצוותיה של התורה. וכן כוללת בתוכה את כל סדר העולם כולו, מבריאתו ועד סופו, ואת כל בני האדם, איש איש ומעלליו, איש איש וגורלו.

ואצלי זה היה דבר רחוק לגמרי לגמרי מן השכל, היה מן הנמנע - שלא יתכן בשום פנים ואופן, שכל ההיסטוריה, וכל התורה כולה, יכולות להיות מרוכזות ומתומצתות בכמה פסוקי האזינו, וזה מה שהביא אותי לעזוב את הכל, לפרוק עול.

הרמב"ן שמע את דבריו, וענה לו: מה שאמרת²¹ - אמת! פרשת האזינו כוללת הכל - ואם תרצה שאל אותי שאלה ואני אענה לך!

ואבנר שאל אותו: איפה אני וכל הסיפור שלי - בפרשת האזינו? פני קדשו של הרמב"ן נעשו להבים, דוק של דביקות כיסה את עיניו, אור האיר והתגלה...

והרמב"ן ענה לו, בפרשת האזינו כתוב: "אמרתי אפאיהם אשביתה

אלקות. והנה, מגיעים לבית הכנסת שוטרים רכובים על סוסים אבירים, נכנסים מטילים אזיקים על ידיו של הרמב"ן ואומרים לו: בוא עמנו! והרמב"ן שואל: לאן? והם עונים: לשר אבנר!

אבנר יושב בארמונו על כסא מפואר עשוי מזהב ושן, השוטרים מגיעים ומביאים לפניו את רבו הרמב"ן.

אבנר קם ממקומו לוקח חזיר, הורג אותו, מנתח אותו, מבשל אותו ואוכל אותו - מול עיניו של רבו הרמב"ן.

אבנר גמר לאכול, קינח את פיו משאריות הרוטב, פנה לרבו ושאל: כמה כריתות עברתי עכשיו? עושה ממנו צחוק. הרי כרת הוא הדבר הכי חמור בתורה, שהנפש נכרתת מהשורש שלה, מהמקור, ובבת שחוק הוא שואל את רבו לשעבר כמה כריתות עבר עכשיו?

הרמב"ן שבמשך כל ההצגה הזאת ישב ושתק, ענה לו: ארבע, עברת על ארבע כריתות. אולם אבנר, שהיה תלמידו, אמר לו: 'טעית, עברתי על חמשי'. הוא רוצה להתגדר, לא מספיק לו ארבע, רוצה עוד אחד.

זה כבר הרגיז קצת את הרמב"ן, שהוא הולך להתווכח אתו על נושא תורני במצב שלו, אז הוא העיף בו מבט חודר של קפידא, ואבנר השתתק. עדיין היה לו

לבקוע, בתחילה היו אלו זהרורי אור דקים וחלשים, אולם אט אט האור הלך והתגבר... החושך הלך ונמוג...

אבנר פונה לרבו ושואל מתחנן: האם יש תרופה למכתי? והרמב"ן ענה לו: שמעת את הפסוק!

למחרת אבנר לקח ספינה - הוא שר גדול במלכות - בלי מֶלַח, בלי משוט, הפליג בים ואבד זכרו, הושבת מאנוש זכרו...²³

שבת קודש, הרבי מליובאוויטש עורך התוועדות בבית מדרשו - אלפי חסידים כורים אזניהם לשמוע דברי אלקים חיים - ומספר את הסיפור על אבנר.

מאנוש זכרם" (דברים לב, כו), אם תיקח אות שלישית מכל מילה יצא לך ר' אבנר, ופה אתה מרומז עם מה שמחכה לך!

פניו של אבנר חורו, לנגד עיניו צצו ועלו כל מאורעות חייו, הצעידה בדרכי אבות... ההתנתקות הפתאומית... האישיות החדשה... והגפילה בשבי ביד כחות הרע... רגשות חרטה והרהורי תשובה צפו ומילאו את כל הווייתו...

עמדו לאבנר הזכות של היום הקדוש יום כיפורים, וזכות התורה שלמד מרבו הקדוש,²² והרהורי התשובה שצפו בלבו סדקו את המצטפת הגסה שכיסתה בטומאתה את נשמתו, ואור הנשמה החל

מעין החכמה

הרי מדה שיש להקב"ה עם ישראל: כשתמה זכות אבות וכיצא, מה יעשה, והרי מצד עצמם אינם הגונים? כתיב: "זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך" (ירמיה ב, ב), **ממש זוכר הקב"ה ימי קדמונים, אהבה שהיה מקודם, ומרחם על ישראל, וזה יזכיר להם כל המצוות שעשו מיום שנולדו וכל מדות טובות שהקב"ה מנהיג בהם עולמו, ומכולם עושה סגולה לרחם בשבילם.** והרי זה מדה כוללת כל המדות כולם, כדפירשו באדרא (נשא דף קלד ע"ב)... עי"ש.

23. סדר הדורות (ד"א תתקנ"ד - ערך הרמב"ן), ועיין בשיעורים והתוועדויות (שנת תשע"ג - פרשת האזינו) להגאון המקובל הרב יצחק גינזבורג שליטי"א.

21. וזה לשון קדשו של הרמב"ן (דברים לב, מ): גדולה שירה זו, שיש בה עכשיו, ויש בה לשעבר, ויש בה לעתיד לבוא, ויש בה בעולם הזה, ויש בה לעולם הבא, ולזה רמז הכתוב שאמר: "ויבוא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם" (שם פסוק מד) - הזכיר 'כל' להגיד שהיא כוללת כל העתידות למו, ואם היא קטנה בדיבור, כי ביאר להם ענייניה הרבים... עי"ש.

22. כתב הגה"ק רבי הלל מפאריטש זיע"א בספרו פלח הרמון (פרשת אחרי ד"ה והנה ראב"ד), וזתו"ד: ביום כיפורים מאירה בו המדה הי"ג 'מימי קדם', והוא המעורר מקור הרחמים להיות נמשך לנשמות ישראל לעוררם בתשובה... עי"ש.

וכתב רבינו הרמ"ק זיע"א בספרו תומר דבורה (פרק א), וז"ל: המדה הי"ג - 'מימי קדם'.

פרשת נצבים - ראש השנה - העולה מן האמור להלכה ולמעשה

ממשיך הרבי ואומר: ²⁴ בשמים קיבלו את תשובתו, והראיה שהאותיות השלישיות בפסוק הם: ר' אבנר. התורה שהיא תורת אמת קראה לו רבי אבנר...²⁵

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

הוא עצם החיים. וכמו שאמרו חז"ל: 'שלשה ספרים נפתחין בראש השנה: אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר **לחיים**. רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר **למיתה**. בינוניים תלוין ועומדין מראש השנה ועד יום הכיפורים, זכו, נכתבין **לחיים**, לא זכו, נכתבין **למיתה**. משמע שעיקר הכתיבה והחתימה היא - **חיים**.

א. יום ראש השנה הינו יום הדין הגדול אשר בו נידון כל אחד ואחד, וביום זה נגזר על האדם מה שיהיה עמו במשך כל השנה הבאה בכל תחומי החיים לפרטי פרטים, וכדברי המשנה: **בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר: "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם"**.

ב. אולם, הנידון העיקרי ביותר ביום הדין, אשר עליו צריך לתת את הדעת יותר מכל,

מעין החכמה

ה', והנה, בדרך פלא לגמרי, תוך כדי ה'רבות מחשבות בלב אישי שמתקיימות, פתאום מהן צומחת 'עצת ה' היא תקום' שהופכת את ה'רבות מחשבות' על פניו לגמרי...

והסיפור הזה עם רבי אבנר הוא דוגמא מצויינת: לאותו אבנר, שהזמין את הרמב"ן אליו ביום כיפור, היו את ה'רבות מחשבות בלב אישי שלו - הכל היה מתוכנן אצלו, הכין את החזיר... הכל מוכן ומזומן לסעודת הכפירה ביום כיפור - ודוקא מתוך זה, חזר בתשובה! אם לא היה יוזם את העלילה המרושעת הזו, הוא לא היה חוזר בתשובה.

לאבנר היה את ה'רבות מחשבות' ומתוך זה 'ועצת ה' היא תקום' שהיא 'וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח' (שמואל ב' יד, יד)... עייש דברים נפלאים.

24. תורת מנחם (תשמ"ב-א עמוד 109).

25. בספר שיעורים והתוועדויות (שנת תשע"ג, פרשת האזינו - עמוד שצו) להגאון המקובל הרב יצחק גינזבורג שליט"א הובאו הדברים הבאים: שלמה המלך שיבח את הקב"ה, ואמר: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי יט, כא).

ואמר הגה"ק רבי בונים מפשיסחא זיע"א - לפי פשוטו של הפסוק, שלמה המלך משבח את היכולת של הקב"ה שהגם שהאדם יושב ומתכנן לו את החיים, מחליט מה יעשה ומה יפעל, הקב"ה מוליך את האדם בדרך שהוא החליט, ולא בדרך שהאדם החליט...

אולם ישנו פירוש יותר עמוק, והוא: שהאדם חושב ומתכנן, כמו שנאמר: 'רבות מחשבות בלב אישי', ומחשבותיו מתקיימות, ונראה על פניו שהן ההיפך הגמור מעצת

מסילות אל הנפש

פרשת נצבים - ראש השנה - העולה מן האמור להלכה ולמעשה

מדבש, כמו שאמר הגה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע א: "יש ענין שנתהפך הכל לטובה..."

ו. היום האחרון של השנה - ליום האחרון של השנה יש משמעות גדולה לכל הדברים הנעשים בו, ולכן כאשר אדם חוזר בתשובה ביום הזה, ומתפלל ומקיים מצוות יש יכולת בידו לתקן את כל השנה החולפת.

ולכן, כאשר הוא בא להתפלל ערבית, ידע שזו תפילת ערבית האחרונה של השנה,

ויגש אליה ברצינות ובכבוד ראש. ואחר תפילת ערבית מתחילה העבודה של הלילה האחרון של השנה, הנקרא 'ליל זכור ברית' (כך הוא נקרא בסדר הסליחות כמנהג האשכנזים).

ובאותו לילה האחרון של השנה מוטל על כל יהודי לפשפש במעשיו, ולשים אל לבו את גודל מריו, ויתחרט בחרטה גדולה, ויפול מלא קומתו ארצה בינו לבין קונו, ויזעק מרה: אוי לי מה עשיתי, כזאת וכזאת עשיתי, והנני מתחרט בחרטה גדולה מאוד ומאוד באמת ובלב שלם.

ז. ובזכות שהאדם זוכה לשוב בתשובה, ולהיכנס ליום הדין בכבוד ראש ולב נכנע, אזי הקב"ה כותב אותו בספר החיים, וגם אם עשה כל הרעות שבעולם, הקב"ה מוחל לו.

ג. **ראש השנה הוא זמן של הכנעת הלב ולא זמן של שירה.** וזהו הטעם שאין אנו אומרים הלל בראש השנה כי ראש השנה הוא יום הדין, וביום הזה דנים את האדם מה יהיה עמו בשנה הבאה. אם יזכה בדין - יכתב בספר החיים, ואם חלילה יתחייב - יכתב בספר המתים. ואיך יתכן שביום הדין, כאשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, יאמרו עם ישראל שירה!?

ד. ראש השנה יום הדין הנורא ואין אדם שיכול לתאר ולשער את גודל אימת הדין. וכאשר יזכה האדם להכניס בדעתו באמת ובפנימיות את הענין הזה, **יזכה להבין מעט מן המעט ממה שקורה באותן שעות קדושות של ראש השנה הקדוש והנורא בעולמות העליונים.** ועצם הידיעה אודות כך, גורמת להכנעת הלב לגמרי ולקרב אותו אל כסא הכבוד, כסא הרחמים.

ה. על כן, צריכים אנו לכוין היטב בתפילותינו שנזכה שהי יתן לנו את מתנת החיים, ושיהיו חיים כמה שיותר ארוכים, כי כל זמן שאדם חי, גם אם הוא עובר קשיים רבים, עליו לשמוח מאוד ולקוות לה', **כי הקב"ה יכול ברגע אחד להפוך את כל חייו למתוקים**

שנזכה שהקב"ה יחתום אותנו בכלל כל עם ישראל לשנה טובה ומבורכת.

בס"ד

לזח שנה שיש בו הכל

עם המון תוספות נדירות!

שיעורי לימוד - כל יום במקומו!

דף יומי בבלי, ירושלמי, הלכה, משנה, רמב"ם פרק אחד, רמב"ם ג' פרקים, תניא, ליקוטי מוהר"ן, תהלים, תהלים לחודש אלול.

זמנים הלכתיים - כל יום במקומו!

עלות השחר, ציצית וחפילין, נץ החמה, קיש מגיא, קיש גריא, ברכות קריאת שמע, חצות, מנחה גדולה, מנחה קטנה, פלג המנחה, שקיעה, צאת הכוכבים, שבתות ומועדים, רבנותם, תחילת וסיום ברכת הלבנה, מולד הלבנה, אכילת וביעור חמץ, חקופות.

ועוד תוספות רבות וחשובות, כגון:

תוספת נדירה: תיקון חצות, תחנון, צדקה, הפטרות, קריאת התורה למועדים, שובבי"ם, ספירת העומר, פרקי אבות, הילולות צדיקים, תעניות בה"ב, הכרזות תענית, שבתות מברכין, סליחות, קיצור דיני שמיטה השייכים לשנה זו ומצוות הקהל, ועוד.

בתוספת ייחודית של פתגם חסידות שבועי מאת אבינו מו"ר הרב יורם מיכאל אברג'ל זיע"א!

להזמנות חייגו: 08-37-40-200

או באתר: www.hameir-laarets.org.il

כפרות

לבית המדרש המאיר לארץ

פדיון הכפרות: 180 ש"ח לכל המשפחה

פדיון נפש לראש השנה: 180 ש"ח
לכל המשפחה

כמנהג אבינו מו"ר הרב יורם מיכאל אברג'יל זיע"א
התורמים יתברכו ע"י מו"ר
ראש הישיבה הרב ישראל אברג'יל שליט"א

להצטרפות:

08-37-40-200

שעורי השבוע

מפי הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

ראשון - כל שבוע בשעה: 17:00

שיעור 'זום' לדוברי השפה האנגלית עם תרגום

LIVE

שני - כל שבוע בשעה: 20:00

בית הכנסת 'היכל נפתלי' רחוב ברוריה 6

אשדוד

LIVE

חמישי - כל שבוע בשעה: 20:00

בית המדרש 'המאיר לארץ' רחוב הקציר 666

נתיבות

שיעורים נוספים ברחבי הארץ מתעדכנים
בכל תחילת שבוע באתר המאיר לארץ

www.hameir-laarets.org.il

ערוצי מחלקת המדיה
של בית המדרש המאיר לארץ

hameir-Laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-64-99-859
קו שמע - המאיר לארץ

פרשת נצבים כ"ח אלול התשפ"ו

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
19:47	19:05	18:16	באר שבע
19:47	19:05	18:16	תל אביב
19:46	19:04	18:15	חיפה
19:50	19:07	18:17	אילת
19:51	19:08	18:19	ירושלים
		17:59	ירושלים 40 דק'

מסירות א"ל הרב

מפי קדשו של אטור זיע"א

אומר בעל התניא שאדם שלא לומד תנ"ך לא יכול להגיע לשום השגה, כי הצינורות שמובילים את ההמשכה של אורו יתברך הם דוקא פירקי התנ"ך. לכן אומרת הגמרא (בקהילין ל"ג ע"א) על הפסוק "ושננתם לבניך" (דברים ו') אל תקרי ושננתם אלא ושלשתם, לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד.

שואלת הגמרא, מי יודע כמה חיי? לא צריכא - ליומי. כלומר כל יום שאתה חי תחלק אותו לשלוש, ובשליש תלמד מקרא, כי המשכת האור תלויה במקרא, כתנ"ך.

הפצת תורה חובקת עולם
היה שותף 08-37-40-200

- לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט, סניף 721 נתיבות, חשבון 23357
- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519
- בכל עמדות 'נדרים פלוס'
- **ביט ופייבוקס במס' 054-26-380-26**